

Kovové depoty starší a počátku střední doby bronzové v jižních Čechách a možnosti jejich interpretace

Termín depot tradičně označuje soubory dvou a více předmětů, které byly záměrně a současně uloženy do země mimo hrobovou výbavu nebo náhodné uskupení v sídlištním kontextu (Harding 2000, 352; Salaš 2005, 12). Mohou být tvořeny hotovými výrobky, polotovary, surovinou nebo poškozenými předměty určenými k dalšímu zpracování. Jejich surovinové složení může být taktéž variabilní: mohou být složeny z předmětů z bronzu, mědi, stříbra, zlata, železa, kamene, keramiky či například jantaru. Pro poznání mnoha aspektů života dávných lidských společenství mají depoty značný význam: vedle přínosu k řešení problémů obecně ekonomických, distribučních, výrobních a technologických mohou napomáhat i při identifikaci možných rituálních či obřadních míst.

■ Ondřej CHVOJKA
Petr MENŠÍK

Depoty kovových předmětů byly do země ukládány v mnoha minulých obdobích velmi často, na druhou stranu v některých epochách se téměř nevyskytují (srv. Smejtek – Lutovský – Militký 2013, 9–12). Taktéž vlastní topografie a nálezy okolnosti depotů jsou různorodé, stejně tak otázka důvodu jejich uložení (např. Salaš 2005, 195–214, 225–238). V jižních Čechách se s nejstaršími kovovými depoty setkáváme ve starší době bronzové. Více než 80 dnes známých depotů z mladšího úseku starší (Br A2; cca 2000–1700 př. n. l.) a z počátku střední doby bronzové (Br A2/B1; cca 1700–1500 př. n. l.) z této oblasti ukazují na výjimečný fenomén, nemající v takové míře v jiných částech Čech v této době obdoby. Jihočeské

starobronzové depoty ukazují na významné postavení tohoto regionu v systému distribuce alpské mědi a dalších surovin a výrobků do Čech (Hájek 1954, 140–152; Moucha 2005; Chvojka 2007, 29–36; Chvojka – Havlice 2009; Chvojka et al. 2011, 6–21; Chvojka – Menšík 2014; Chvojka – Krajčír et al. 2014, 9–21; Chvojka – John – Šálková 2015).

K významným fenoménům starší doby bronzové patří v celé střední Evropě depoty kovových artefaktů. Nejinak je tomu i v jižních Čechách – v regionu, který má v tomto období specifické postavení, dané především jeho polohou na pomezí několika kulturních celků: středočeské únětické kultury, jihoněmecké kultury straubinské a kulturních skupin středodunajského prostoru (srv. Hájek 1954; Chvojka 2007, 29–36). Na rozdíl od většiny jiných středoevropských oblastí postrádáme dosud v jižních Čechách jakékoliv doklady trvalějšího osídlení na konci eneolitu a na počátku starší doby bronzové. K výraznému osídlení jádra tohoto regionu dochází až zhruba kolem roku 2000 př. n. l. či krátce po něm, tj. na počátku stupně Br A2. Dosud není zcela objasněno, odkud do jižních Čech tito obyvatelé přišli, vzhledem k výrazným vlivům ze

všech výše uvedených kultur je nicméně možný i předpoklad osídlení regionu z více směrů. Důvodem tohoto patrně poměrně rychlého příchodu obyvatel do jádra jižních Čech mohl být podíl na transportu alpské mědi – suroviny, která se v tomto období začíná prokazatelně ve velkém množství těžit v centrálních Alpách (zejména v revíru Mitterberg; srv. Stöllner 2011, 30–32, Abb. 3) a po níž byla v celé střední Evropě stále větší poptávka. Jednou z výrazných opor pro uvedené konstatování jsou depoty kovových předmětů, především pak měděné suroviny v podobě hřiven a žeber, které jsou v jižních Čechách výrazně zastoupené.

Klasifikace a chronologie jihočeských depotů starší a počátku střední doby bronzové

V současné době je v jižních Čechách známo celkem 84 depotů bronzových nebo měděných předmětů z mladších úseků starší a z počátku střední doby bronzové, z nichž více než polovina byla nalezena v posledních 25 letech (tab. 1). Mapa aktuálního rozšíření těchto depotů ukazuje, že jsou poměrně pravidelně rozmístěny po celém tehdy osídleném území

Depoty Br A2–A2/B1		Před 1990	1990–2015	Celkem
čistě surovinový depot	hřivny*	14	8	22
	žebra	15	19	34
depot výrobků a suroviny	hřivny a výrobky	1	4	5
	žebra a výrobky	–	1	1
	slitky a výrobky	–	2	2
depot výrobků	jeden typ výrobku	6	6	12
	více typů výrobku	4	3	7
nejisté složení		1	–	1

* Společná kategorie jak pro hřivny-ingoty, tak pro nákrčníkovité hřivny.

■ Tab. 1 Jihočeské depoty starší a počátku střední doby bronzové. Klasifikace dle jejich složení a data nálezů. Podle Chvojka 2015a, 55, Tab. 5.

a v několika případech i mimo ně (**obr. 1**). Depoty se koncentrují zejména podél hlavních říčních toků regionu, kde lze také předpokládat nejdůležitější dálkové komunikace, tedy řeky Vltavu, Malši, Otavu a Lužnici. V některých místech vytvářejí výraznější koncentrace, jako např. v širším okolí Českého Krumlova, v oblasti soutoku Malše a Vltavy (území dnešních Českých

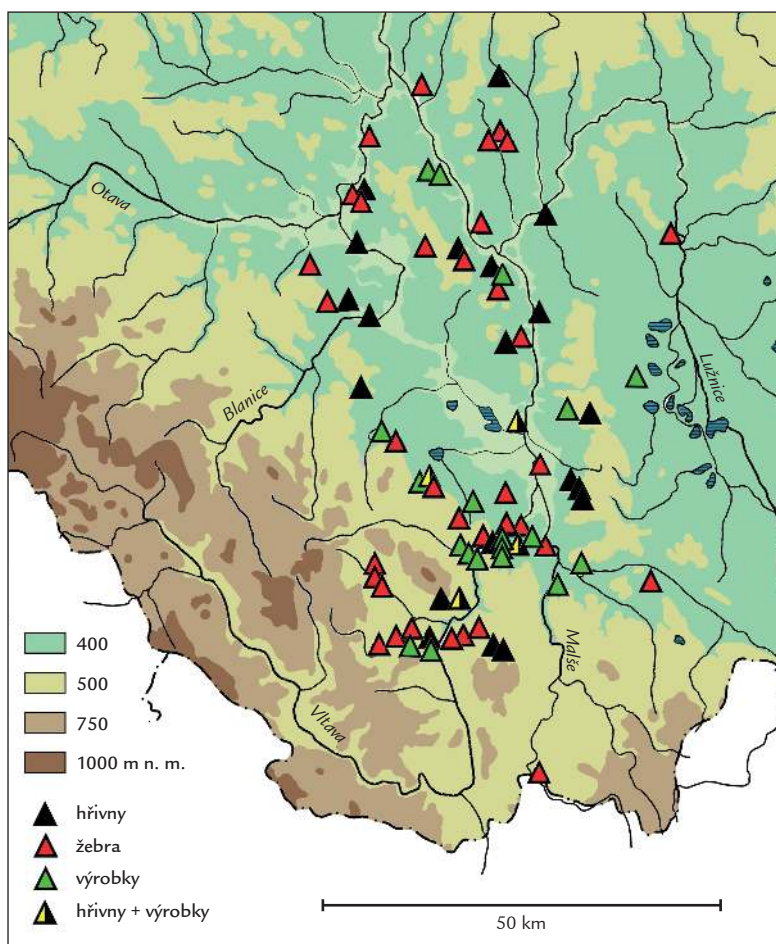
Budějovic) nebo v okolí soutoku Vltavy a Lužnice (Chvojka – Jiráň 2013, Abb. 3; Chvojka 2015a, Abb. 5). V těchto místech lze předpokládat výrobně-distribuční střediska, archeologicky bohužel dosud neprokázaná.

Hromadné nálezy kovových předmětů z období Br A2–A2/B1 je možné rozdělit na depoty

surovinové (polotovary), hotových výrobků a kombinované. Do první skupiny náleží depoty hrubých neopracovaných **hřiven** (Bath-Bilková 1973; Moucha 2005, 25–37), které jsou datovány do mladého úseku starší doby bronzové (Br A2). Tyto ingoty z tyčinek trojhranného či nepravidelně kruhového průřezu je třeba odlišit od nákrčníků z kulatých tyčinek, s jemně opracovaným povrchem a zpravidla se stočenými konci, které náleží do kategorie šperků. V současné době známe v jižních Čechách 23 samostatných depotů hřiven obou typů a dalších 5 depotů, kde byly hřivny kombinovány s dalšími výrobky (**obr. 2**).

Druhou skupinou ingotů, objevující se v závěru starší doby bronzové (Br A2/B1) a nahrazující starší hřivny, představují **žebra** (**obr. 3**). Chronologické zařazení žeber potvrdilo i několik nedávno získaných radiokarbonových dat z jihočeských depotů (Purkarec: 1775–1631 BC, Chvojka – Havlíček 2009, 77, obr. 31; Temešvár: 1600–1420 BC, Fröhlich et al. 2016; Kučel: 1530–1430 BC, nepublikováno). Na rozdíl od hřiven se žebra vyskytují zejména v jižním Německu a v Horním Rakousku v prostředí kultury straubinské, v Čechách pak téměř výlučně v jihočeském regionu (srv. Moucha 2005, Abb. 13). Podobně jako hřivny známe i žebra téměř výhradně z depotů, v nichž bývala mnohdy svazována po pěti či deseti kusech. Celkově je dnes v jižních Čechách známo 35 hromadných nálezů těchto polotovarů, které tak představují nejpočetnější skupinu jihočeských starobronzových depotů. Mimo dominantně zastoupené depoty samotných žeber se v posledních letech podařilo zachránit i jeden depot kombinující žebra a zlatý výrobek (Bernartice, Krajčů et al. 2014) a žebra se zlomky bronzových výrobků a se slitky (Temešvár, Fröhlich et al. 2016).

Právě **slitky** (plankonvexní ingoty) představují chronologicky nejmladší formu měděné suroviny, která byla do nedávné doby považována za mladší než žebra. Nové nálezy depotů z Temešváru a z Nové Vsi u Křemže (depot II: **obr. 4**; Chvojka et al. 2009) doložily jejich výskyt minimálně od samého počátku střední doby bronzové (Br B1).

■ **Obr. 1** Depoty starší doby bronzové v jižních Čechách. Podle Chvojka 2015, Abb. 5.

■ **Obr. 2** Nová Ves (okr. Český Krumlov). Depot č. I. Podle Chvojka – Krajčů 2014, obr. 5.

Další skupinu depotů pak představují soubory **hotových výrobků**, které mohou být tvořeny jak jedním typem předmětu (nástrojů, šperků, zbraní: 12 nálezů z jižních Čech), tak i jejich kombinacemi (7 jihočeských nálezů: **obr. 5**; *Chvojka 2015a*, 54–58). Depoty výrobků se objevují v průběhu celého sledovaného chronologického úseku.

Nálezové okolnosti depotů

Drtivá většina jihočeských depotů z doby bronzové byla nalezena a většinou i vyzvednuta amatéry, kteří daný nález odkryli při různých souvislostech a z různých podnětů. Zatímco před rokem 1990 převažovaly nálezy učiněné při různých stavebních, těžebních nebo zemědělských pracích, počínaje 90. léty 20. století se způsob nálezu kovových depotů

radikálně změnil: mimo dvou mladobronzových depotů, objevených při archeologickém výzkumu, byly od té doby všechny další jihočeské kovové depoty doby bronzové objeveny amatéry pomocí detektorů kovů (srv. *Chvojka 2015a*, 51, Tab. 2). To má za následek zásadní redukci pramenného fondu, kdy se velká část depotů dostává bez jakékoli odborné dokumentace do různých soukromých sbírek. I přesto se v posledních přibližně deseti letech podařilo v jižních Čechách zachránit 43 depotů ze sledované epochy Br A2–A2/B1 a u většiny z nich i víceméně spolehlivě podchytil jejich nálezové okolnosti. Na rozdíl od mnoha v minulosti nalezených depotů tak známe prakticky u všech těchto nově zachráněných souborů jejich přesné lokalizace i kompletní složení a v řadě případů i původní

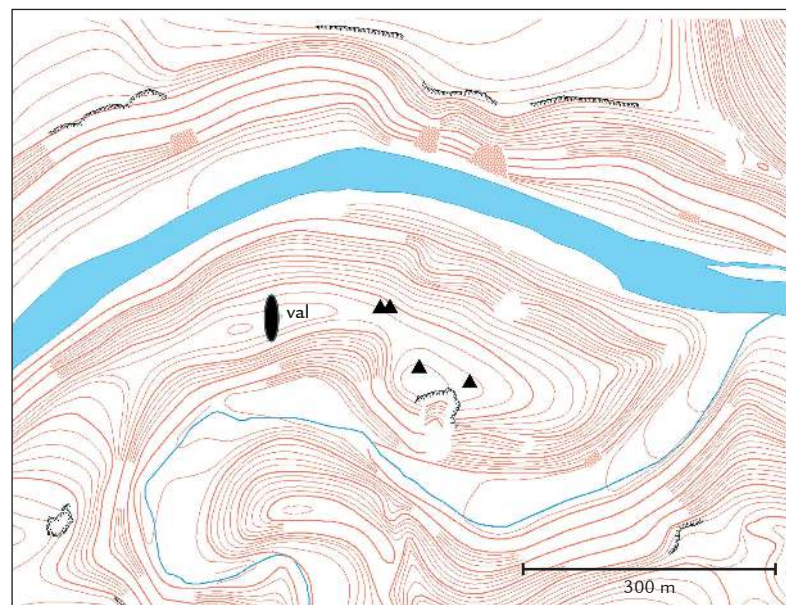
uložení jednotlivých artefaktů. U některých depotů byly provedeny odběry na archeobotanické analýzy a několik depotů bylo poprvé i radiokarbonově datováno (viz výše).

Topografie jihočeských depotů

Z hlediska vztahu k soudobému osídlení lze u jihočeských depotů starší doby bronzové odlišit dvě základní skupiny: převážná většina z nich, tj. celkem 59 depotů, byla nalezena zcela samostatně, mimo přímou vazbu na soudobé osídlení. Dva depoty (v obou případech žeber) pocházejí z areálů rovinných sídlišť, u obou ovšem není zcela jasný chronologický vztah těchto komponent. Sedm depotů bylo nalezeno v areálech či v těsné blízkosti výšinných sídlišť či hradišť. Nejznámějšími příklady jsou dva depoty z hradiště Dívčí Kámen u Mříče (*Poláček 1966*; *Moucha 2005*, 130–131), neméně významným je však nedávný objev a zachránění celkem čtyř depotů z areálu hradiště u Opalíc (**obr. 6**; *Chvojka – John – Šálková 2015*, 424–425, obr. 2–5). Celkem čtyři depoty pocházejí i z areálů (mohylových) pohřebišť,

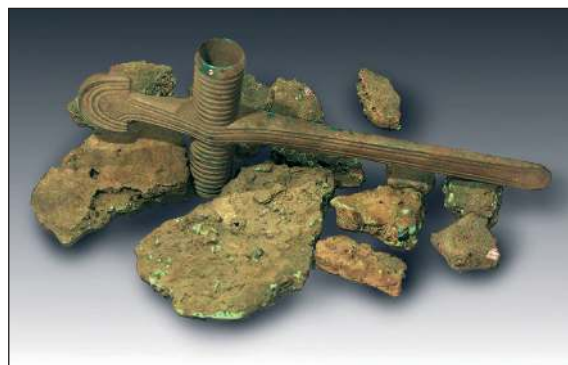
■ **Obr. 5** Branišovice (okr. České Budějovice). Depot výrobků. Podle Chvojka et al. 2011, obr. 4.

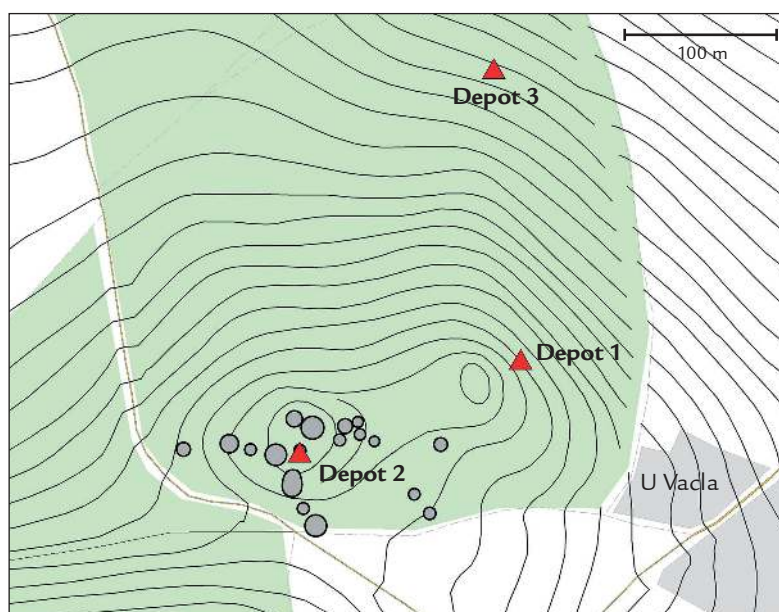
■ **Obr. 6** Opalice (okr. České Budějovice). Poloha čtyř depotů starší doby bronzové v areálu soudobého hradiště. Zaměřil Jan John. Podle Chvojka 2015a, Abb. 1.

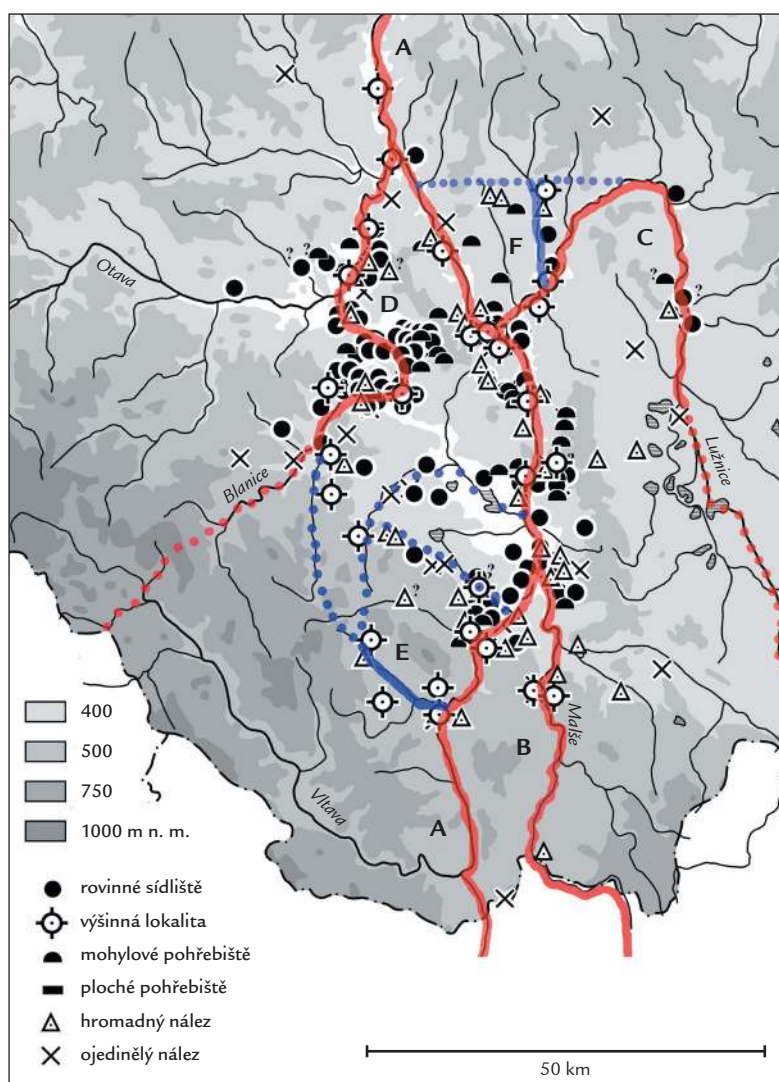
■ **Obr. 3** Purkarec (okr. České Budějovice). Výběr žeber z depotu. Podle Chvojka et al. 2011, obr. 16.

■ **Obr. 4** Nová Ves (okr. Český Krumlov). Depot č. II. Podle Chvojka et al. 2011, obr. 12.

■ Obr. 7 Nová Ves u Křemže (okr. Český Krumlov). Poloha mohylového pohřebiště a tří depotů. Zaměřil Jan John. Podle Chvojka – John – Šálková 2015, obr. 6.

■ Obr. 8 Rekonstrukce dálkových (červeně) a lokálních (modře) stezek v jižních Čechách ve starší době bronzové. Plnou čarou pravděpodobný průběh stezek, tečkovaně nejistý průběh stezek. A stezka při Vltavě, B stezka při Malši, C stezka při Lužnici, D stezka při Blanici, E stezka při Chvalšinském potoce, F stezka při Smutné. Podle Chvojka 2015b, obr. 1.

i když ani v těchto případech nejsou vzájemné chronologické vztahy pohřebních a depotových aktivit jisté. V této souvislosti lze zmínit nedávno objevené mohylové pohřebiště u Nové Vsi u Křemže, z jehož areálu pochází depot křtěnovského sekeromlatu a slitků (obr. 4) a v jehož širším okolí byly nalezeny další dva depoty ze starší a počátku střední doby bronzové (obr. 7; Chvojka et al. 2009; Chvojka – John – Šálková 2015, 425, obr. 6).

Žádný z jihočeských depotů starší a počátku střední doby bronzové nebyl dosud nalezen přímo ve vodním toku nebo prameni, celkem 10 depotů se však nacházelo v prostoru dnešních inundací či na březích různě velkých vodotečí (srv. Chvojka – Jiráň 2013, Tab. 1). Nejvíce lokalizovaných depotů však bylo situováno na svazích (17), méně pak na vrcholcích návrší (7), na terasách (3) či hřbetu návrší (3).

Možnosti interpretace významu jihočeských depotů

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, existuje velké množství interpretací pravěkých kovových depotů. Ty jihočeské ze starší a z počátku střední doby bronzové nabízejí v mnoha případech především úvahy o jejich vazbě na dálkové i lokální komunikace, o jejich vztahu k možným metalurgickým centřům a snad i možnosti jejich votivní interpretace.

Vazba na předpokládané dálkové a lokální komunikace

Ve starší době bronzové se v jižních Čechách vytváří poměrně hustá síť dálkových i lokálních stezek (obr. 8; Chvojka 2015b, 115–118). O intenzivním napojení tohoto regionu na dálkový obchod svědčí velké množství importovaných surovin (např. alpská měď, baltský pazourek a jantar), výrobků (bronzové artefakty z prostředí straubinské kultury jižního Německa, šperky i zbraně z oblastí středního Podunají a Karpatské kotliny, severské pazourkové dýky aj.), importů idejí a společenských i duchovních norem (např. počátky žárového pohřebního ritu, nálezy tzv. chlebových idolů z Hostů a Bechyně aj.) a snad i skupin lidí ze vzdálených regionů (srv. sídliště

v Hostech s paralelami v oblasti Karpatké kotliny).

K možnostem rekonstrukce průběhu dálkových i lokálních stezek mohou výrazně napomoci právě depoty. V jižních Čechách jsou starobronzové depoty výrazně vázány na hlavní vodní toky regionu, tj. zejména na řeku Vltavu a v menší míře na Malši, na dolní toky Blatnice, Otavy a Lužnice. Není patrně náhoda, že se depoty tohoto období výrazně koncentrují v okolí soutoků významnějších řek, zejména při soutoku Vltavy a Malše, Vltavy a Lužnice a Vltavy a říčky Polečnice (srv. **obr. 1**). Řada těchto depotů tak skutečně evokuje alespoň přibližný průběh těchto komunikací, z nichž evidentně největší význam měla stezka podél řeky Vltavy.

Vazba na metalurgické aktivity

Rychlý rozvoj metalurgie v mladší fázi starší doby bronzové přinesl zvýšenou potřebu mědi, která byla na naše území transportována zejména z primárních ložisek v alpské oblasti. Rozložení nálezů želeber a hřiven může ukazovat na skutečnost, že jižní Čechy nebyly pouze tranzitním regionem mezi Podunajím a centrální pražsko-slánskou oblastí únětické kultury. Z oblasti jižních Čech sice dosud nejsou známy žádné primární doklady zpracování bronzů starší doby bronzové (tj. metalurgické dílny), na základě vysokého počtu depotů surovin je lze však alespoň lokálně předpokládat (srv. *Augustýnová 2016*).

Lokality s tzv. sekundárními doklady metalurgie jsou pravidelně rozloženy po regionu se širší vazbou na tok řeky Vltavy (*Augustýnová 2016*, mapa 1). K roku 2015 bylo pro starší dobu bronzovou identifikováno 65 lokalit s uvedenými nepřímými (sekundárními) prameny. Přes obecně problematicky uchopitelné doklady metalurgie nasvědčuje existence analyzovaných indicií přítomnosti metalurgických činností v jižních Čechách, a to o něco intenzivnější než v některých jiných oblastech Čech – tj. západních či východních (srv. *Augustýnová 2014*). Je otázkou, zdali a případně do jaké míry byly zpracovávány místní zdroje surovin oproti surovinám transportovaným z alpské oblasti (srv. *Augustýnová 2016*); podle

současného stavu poznání se zdá, že lokální jihočeské zdroje, které jsou beztak velmi chudé, využívány nebyly.

Na zpracování suroviny mohou ukazovat vedle depotů hřiven a želeber i nejstarší nálezy plankonvexních ingotů (slitků). Vedle výše uvedených depotů se amorfní slitky a struska výjimečně objevují i v sídlištních kontextech. Z nížinného sídliště centrálního významu v Hostech je doložen i zlomek starobronzového keramického tyglíku s pozůstatky bronzů (*Beneš 1984*, 18, tab. 11: 3) a dvě možné slévačské lžíce (*Beneš 1984*, 15, obr. 7: 3–4). Další nález tyglíku pochází také z výšinného sídliště Dívčí Kámen u Mříče (*Poláček 1966*, 14, 26–27, 35–36, 53). Další nepřímé doklady lokální metalurgie představují kadluby, z nichž několik pochází z jihočeských sídlišť starší a počátku střední doby bronzové (*Blažek – Erné – Smejtek 1988*, 190–193; *Augustýnová 2016*). Keramické dyzny jsou v jižních Čechách registrovány na dvou starobronzových lokalitách (sídliště Hosty: *Beneš 1984*, 18, obr. 7: 1–2; mohylník v Těšínově: *Hájek 1954*, obr. 12: 3, 10).

V blízkém okolí všech jihočeských starobronzových lokalit s doklady místní kovolitecké produkce, tj. především v okolí Hostů a Dívčího Kamene, je dokumentováno zvýšené množství soudobých depotů. Další surovinové depoty, především depoty želeber, se však koncentrují i v místech dosud bez prokázané metalurgické aktivity, jako např. v okolí Chvalšín a Kájova západně a jihozápadně od Českého Krumlova nebo v okolí Bernartic na Písecku. Nelze přitom vyloučit, že právě v těchto mikroregionech budou v budoucnu identifikována další místa s možnou lokální metalurgickou produkcí.

Vazba na možné neprofánní aktivity

Některé jihočeské depoty starší doby bronzové evokují svým specifickým složením, uspořádáním artefaktů či topografickou polohou, že mohly být do země uloženy natrvalo, v podobě votivních darů, obětí apod. Z hlediska zvláštního složení lze zmínit např. několik jihočeských depotů dvojic seker,

■ **Obr. 9** Třisov (okr. Český Krumlov). Hromadný nález dvou seker odlišných typů. Podle *Chvojka 2014*, Abb. 6.

z nichž nejzajímavější pochází z návrší nedaleko Třisova (**obr. 9**; *Chvojka 2014*). Specifické rozložení artefaktů bylo zaznamenáno např. u slavného eponymního depotu z Křtěnova: celkem šest sekermatů bylo údajně v hloubce asi 30 cm naskládáno tak, že střídavě tyl jednoho ležel vedle ostří druhého; všechny předměty v depotu měly být svázané dohromady bronzovým drátkem (srv. *Moucha 2005*, 122). Neméně zajímavou kompozici vytvářely předměty v depotu i z Nové Vsi, kde bylo celkem 10 nákrčníkovitých hřiven prostrčeno skrz dva do sebe částečně nasunuté spirálovité nápažníky (**obr. 2**; *Chvojka et al. 2009*, obr. 4–5).

Z hlediska specifické terénní pozice můžeme zmínit především několik výše uvedených depotů, které byly nalezeny v pohřebních areálech. Ačkoliv u těchto nálezů není jednoznačně prokázán vztah deponování k pohřebním praktikám, nelze jej zatím ani vyloučit. Zmínit v této souvislosti pak musíme opakovaně využívané výrazné polohy k deponování i k pohřbívání, což je především případ tří depotů a mohylníku u Nové Vsi (srv. **obr. 7**).

Závěr

Nálezy z posledních let významně rozšířily naše poznání jednoho z fenoménů starší a počátku střední doby bronzové – depotů bronzových a měděných předmětů. Cílem našeho článku nebylo podat jejich vyčerpávající syntézu, ale pouze stručně shrnout aktuální základní informace o nich z regionu jižních Čech a zamyslet se nad jejich informačním potenciálem. Stále narůstající nálezy především tzv. surovinových depotů naznačují nejen úroveň a intenzitu tehdejší metalurgické produkce a distribuce surovin, ale dokládají i intenzivní dálkové kontakty a v neposlední řadě naznačují i hlubší, symbolický či snad i sakrální význam kovu pro tehdejší společnost. Přestože neustále dochází vlivem masové rozšířeného nelegálního rabování archeologického dědictví k obrovským ztrátám pramenného fondu, věříme, že po plánovaných detailních analýzách a vyhodnocení všech nově zachráněných depotů budeme schopni alespoň některé ze zde vyřčených hypotéz potvrdit či upřesnit.

Použitá literatura

Augustýnová, M. 2014: Metallurgical Landscape of the Bronze Age in Bohemia. In: P. Křišťuf – D. Novák – P. Tóth – D. Vokounová Franzeová (eds.), Student Archaeology in Europe 2014. Conference Proceedings of the Student Session of the 19th Annual Meeting of the European Association of Archaeologists in Pilsen and 5th Student Conference "The Landscape in the Past, the Past in the Landscape". Pilsen, 12–19.
Augustýnová, M. 2016: Metalurgická krajina? Doklady metalurgie bronzů v jižních Čechách v době bronzové, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 29, v tisku.
Bath-Bilková, B. 1973: K problému původu hriven, Památky archeologické 64, 24–42.
Beneš, A. 1984: Právěká osada z doby bronzové na soutoku Lužnice a Vltavy

– předstihový archeologický výzkum v Hostech 1981–1983. Týn nad Vltavou.
Blažek, J. – Ernée, M. – Smejtek, L. 1998: Die bronzezeitlichen Gussformen in Nordwestböhmen. Moust.
Fröhlich, J. – Chvojka, O. – John, J. – Šálková, T. 2016: Kovové depoty z doby bronzové v zázemí hradiště u Chřešovic na Písecku, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 29, v tisku.
Hájek, J. 1954: Jižní Čechy ve starší době bronzové, Památky archeologické 45, 115–192.
Harding, A. F. 2000: European societies in the Bronze Age. Cambridge.
Chvojka, O. 2007: Současný stav poznání doby bronzové v jižních Čechách. In: O. Chvojka – R. Krajíc (eds.), Archeologie na pomezí. Sborník příspěvků ze semináře, České Budějovice 8. 11. 2007. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 4. České Budějovice, 29–55.
Chvojka, O. 2014: Ein frühbronzezeitlicher Beilhortfund von Trísav in Südböhmen. In: L. Husty – W. Irlinger – J. Pechtl (eds.), „...und es hat doch was gebracht!“ Festschrift für Karl Schmotz zum 65. Geburtstag. Internationale Archäologie – Studia honoraria 35. Rahden/West., 207–214.
Chvojka, O. 2015a: Bronzezeitliche Metallhortfunde in Südböhmen Aktueller Forschungsstand, Fines Transire 24, 49–65.
Chvojka, O. 2015b: Možnosti rekonstrukce dálkových komunikací i lokálních stezek v době bronzové v jižních Čechách. In: Staré stezky. Sborník příspěvků z konference o výzkumu starých komunikací. Zlatá stezka – Supplementum 1. Prachatic, 115–127.
Chvojka, O. – Frána, J. – John, J. – Menšík, P. 2009: Dva depoty ze starší doby bronzové v areálu mohylového pohřebiště u Nové Vsi (okr. Český Krumlov), Archeologické rozhledy 61, 607–636.
Chvojka, O. – Frána, J. – Fröhlich, J. – Jiřík, J. – Korený, R. – Krajíc, R. – Račák, J. 2011: Poklady doby bronzové. Nejnovější archeologické nálezy z jižních Čech. České Budějovice.
Chvojka, O. – Havlíček, J. 2009: Měděná žebra starší doby bronzové v jižních Čechách. Nové depoty z Přídolí, Purkarce a Chvalšín, Památky archeologické 100, 49–90.
Chvojka, O. – Jiráň, L. 2013: Bronzezeitliche Hortfunde in Böhmen und ihre Beziehungen zu den Fließgewässern, Fines Transire 22, 237–244.
Chvojka, O. – John, J. – Šálková, T. 2015: Nové kovové depoty ze starší doby bronzové v jižních Čechách. In: J. Batora – P. Tóth (eds.), Keď bronz vystriedal meď. Zborník príspevkov z XXIII. medzinárodného sympózia „Staršia doba bronzová v Čechách, na Morave a na Slovensku“. Nitra, 421–432.
Chvojka, O. – Krajíc, R. et al. 2014: Poklady, depoty, obětiny... Jihočeské depoty od doby bronzové do novověku. České Budějovice.
Chvojka, O. – Menšík, P. 2014: Nové nálezy žebíř ze starší doby bronzové z jižních Čech, Studia Archaeologica Brunensia 19/1, 95–111.
Krajíc, R. – Chvojka, O. – Frána, J. – Fikrlé, M. – Hradil, D. – Hradilová, J. 2014: Depot měděných žebíř ze starší doby bronzové z Bernartic (okr. Písek), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 27–50.
Moucha, V. 2005: Hortfunde der frühen Bronzezeit in Böhmen. Praha.
Poláček, J. 1966: Divčí Kámen – hradiště z doby bronzové. České Budějovice.

Salaš, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku. Brno.
Smejtek, L. – Lutovský, M. – Militký, J. 2013: Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha.
Stöllner, T. 2011: Das Alpenkupfer der Bronze- und Eisenzeit: Neue Aspekte der Forschung. In: K. Schmotz (ed.), Vorträge des 29. Niederbayerischen Archäologentages. Deggendorf, 25–70.

Zusammenfassung

Metallhorte der frühen und beginnenden mittleren Bronzezeit in Südböhmen und Möglichkeiten ihrer Interpretationen.

Im Beitrag sind neue Erkenntnisse über südböhmische Hortfunde der Bronze- oder Kupfergegenständen der Stufen Bz A2 und A2/B1 zusammengefasst. Heute sind in dieser Region insgesamt 84 Metallhorte der genannten Epoche nachgewiesen, die in einigen Gruppen nach ihrer Zusammensetzung verteilt werden können (vgl. **Tabelle 1**). In Südböhmen überwiegen vor allem die Rohstoffhorte, d.h. die Hortfunde der Ring- oder Spangbarren (**Abb. 1**). Sie belegen intensive Kontakte mit den südlich gelegenen Regionen und die Distribution des Alpenkupfers nach Böhmen. Viele Fremdimporte beinhalten auch einige Hortfunde der fertigen Produkte (vgl. **Abb. 4–5, 9**).

Während bis in den Anfang der 90. Jahren des 20. Jh. überwogen bei den Hortentdeckungen Bau-, Förderungs- oder Feldarbeiten, in den letzten 25 Jahren wurden alle südböhmischen frühbronzezeitlichen Horte von den Metallsuchern mit den Detektoren entdeckt. Die meisten Horte wurden im freien Lande, d.h. ohne jede Beziehungen zu den gleichzeitigen Fundstellen, deponiert. In Südböhmen gibt es jedoch auch Beispiele der Hortfunde, die in Flachland- sowie Höhensiedlungen (**Abb. 6**) oder in den Arealen der Hügelgräberfelder (**Abb. 7**) gelegen wurden.

Ganz schwierig ist die Lösung der Frage der Interpretation der bronzezeitlichen Metallhorte. Die südböhmischen früh- bis mittelbronzezeitlichen Depotfunde sind markant zu den Hauptwasserläufen gebunden, vor allem zum Fluss Vltava (**Abb. 1**). Diese Horte können den Verlauf der Fernwegen andeuten. Weitere, vor allem Rohstoffhorte, können in ihren Konzentrationen lokale metallurgische Werkstätte markieren, die jedoch in Südböhmen bisher nicht eindeutig nachgewiesen sind. Die Horte, die eine außergewöhnliche Zusammensetzung (**Abb. 9**), Anordnung der Gegenstände (**Abb. 2**) oder spezifische topographische Lagen aufweisen, können als votive Opfergaben interpretiert werden.

Ondřej Chvojka, Archeologický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita, adresa: Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice, e-mail: chvojka@muzeumcb.cz

Petr Menšík, Katedra archeologie, Filozofická fakulta, Západočeská univerzita, adresa: Sedláčkova 15, 306 14 Plzeň, e-mail: pmensik@kar.zcu.cz

Príspevek je podpořen grantem SGS-2016-068 Studium vybraných sídelních struktur dlouhého trvání v západních a jižních Čechách.